

[Formanden.]

indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om pensioner efter tidligere tjenestemandsløve m. v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 111) findes i tidenden sp. 2814; udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 411).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-9 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Lønningsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om pensionering af civilt personel m. v. i forsvaret. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Holmberg har meddelt mig, at han ønsker til kirkeministeren at stille følgende spørgsmål:

„Finder ministeren anledning til at ændre bestemmelserne i loven om kirkers brug m. m. om, at folkekirkens kirker ikke må anvendes til gudstjenester af uden for folkekirken stående trossamfund?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 19. februar, kl. 10 med følgende dagsorden:

Forespørgsel til udenrigsministeren af Per Hækkerup m. fl.

Mødet hævet kl. 15.14.

60. møde.

Torsdag den 19. februar kl. 10.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Valgkredsinddelingen m. v.).

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Valgkredsinddelingen m. v.).*

Hovedindholdet i det foreliggende lovforslag er, som anført i forslagetets overskrift, ændringerne i valgkredsinddelingen, herunder en nedsættelse af antallet af amtskredse og som følge heraf en omfordeling af mandater på områder og stor- og amtskredse.

Disse forslag må — ligesom de ændringer af valgloven, som samtidig foreslås gennemført — ses som en konsekvens af kommunalreformen, idet de to kommunale reformlove — inddelingsloven og styrelsesloven — i en række henseender ikke er forenelige med den gældende folketingsvalglov. Om de nødvendige ændringer i valgloven har der været ført forhandlinger mellem regeringspartierne og oppositionspartierne. Ved disse indledende forhandlinger blev det fra oppositionen

[Indenrigsministeren.]

tilkendegivet, at man ikke ønskede at have slet så vidtgående ændringer som udgangspunkt for de videre forhandlinger, som var indeholdt i den skitse, jeg da fremlagde, hvorefter kredse med under 14.000-15.000 vælgere foreslog nedlagt. Det er på denne baggrund, et nyt forhandlingsoplæg er udarbejdet, og som i dag fremsættes som forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

Det har desværre ikke været muligt at fremsætte lovforslaget før end i dag, idet kommunalreformkommissionen først måtte afslutte sit arbejde bl. a. med henblik på fastsættelse af navne på de ny kommuner og amter. Da det kunne forudses, at fremsættelse af forslaget således ville ske på et sent tidspunkt, anmodede jeg før jul folketinget om, at der inden forslagets fremsættelse måtte blive nedsat et udvalg, således at et udvalgsarbejde kunne påbegyndes på grundlag af det foreliggende materiale, selv om lovforslaget ikke var fremsat i folketinget. Efter folketingets juleferie er et udkast svarende til det i dag fremsatte lovforslag fremsendt til udvalget, der har påbegyndt en gennemgang af forslaget.

Efter disse indledende bemærkninger skal jeg redegøre for lovforslagets indhold. Inden jeg kommer ind på den del af forslaget, som angår valgkredsinddelingen og problemerne i forbindelse hermed, skal jeg gøre nogle få bemærkninger til forslagets øvrige ændringer om valglisternes fremlæggelse, nedlæggelse af afstemningsområder samt ændrede afstemningstider.

Efter de gældende regler skal valglisterne fremlægges til eftersyn dels på et for hele kommunen fælles sted og dels — såfremt kommunen er delt i flere afstemningsområder — i hvert enkelt område, hvor dog kun den for området gældende liste skal fremlægges. Fremlæggelsens varighed er af loven fastsat til tidsrummet fra kl. 10 til kl. 20 daglig fra den 1. til den 8. februar inklusive.

For Københavns, Frederiksbergs, de københavnske omegnskommuner og købstædernes vedkommende har indenrigsministeren hjemmel til undtagelsesvis at tillade, at listerne, selv om der er oprettet flere afstemningsområder i vedkommende kommune, kun skal fremlægges på ét sted i denne. Bortset fra at man jo efter den

1. april 1970 ikke kan sondre imellem forskellige typer af kommuner, finder jeg det principielt rimeligt at åbne mulighed for samtlige landets kommuner til at opnå en sådan dispensation, som efter den af indenrigsministeriet hidtil fulgte praksis kan forventes meddelt, når det må anses for forsvarligt under hensyn til de stedlige forhold og den brug, som befolkningen rent faktisk gør af adgangen til at gennemse listerne.

Valgloven giver derimod ingen adgang til at tillade en kortere daglig fremlæggelsestid. Når der foreslås etableret en adgang til at dispensere fra lovens regel herom, må det ses på baggrund af, at en del kommuner føler det som en ikke helt uvæsentlig gene at skulle stille personale til rådighed f. eks. i aftentimerne og på søndage, hvor der erfaringsmæssigt møder få eller ingen personer op, der ønsker at efterse listerne.

Om den foreslåede ændring af afstemningstiden samt nedlæggelse af afstemningsområder skal jeg blot bemærke, at disse ændringer er ganske overensstemmende med de ændringer, der i foråret 1969 foretoges i de tilsvarende bestemmelser i den kommunale valglov.

Herefter skal jeg gøre nogle bemærkninger til forslagets § 1, nr. 4 og 5, samt til §§ 2 og 3.

I valgkredsmæssig henseende er Danmark bortset fra Færøerne og Grønland inddelt i 3 områder — hovedstadens, øernes og Jyllands område, jfr. folketingsvalglovens § 17, stk. 2 — således at hovedstaden er delt i 3 storkredse, medens øerne og Jylland er delt i henholdsvis 9 og 11 amtskredse

Gennemførelsen af loven om revision af den kommunale inddeling, som bl. a. betyder, at der etableres større og færre amtskommuner med tilsvarende amter, medfører, at inddelingen i amtskredse i henhold til folketingsvalgloven må ændres i overensstemmelse hermed, idet amtskredsens størrelse og antal stedse har svaret til amternes størrelse og antal — bortset fra Sønderjylland. Antallet af amtskredse foreslås derfor nedsat til 7 såvel i øernes som i Jyllands område.

En nedsættelse af antallet af amtskredse nødvendiggør endvidere en ny stedlig fordeling af mandatene på områder og på stor- og amtskredse. Den stedlige mandat-

[Indenrigsministeren.]

fordeling skal ifølge valglovens § 17, stk. 4, fastsættes og bekendtgøres af indenrigsministeren i forbindelse med de almindelige folketællinger, som afholdes i 1960, 1970, 1980 osv. Den nuværende stedlige mandatfordeling er fastsat i indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 5 af 10. februar 1962 efter den i 1960 afholdte almindelige folketælling og skulle først være ændret efter offentliggørelsen af den almindelige folketælling i 1970. Indtil en ny fordeling kan foretages efter 1970-folketællingen, bliver det nødvendigt at foretage en ekstraordinær omfordeling af mandaterne på områder og stor- og amtskredse. Ved denne omfordeling vil det imidlertid ikke være rimeligt at anvende de forældede 1960-tal, og jeg finder det derfor rigtigt at lade et nyere registerfolketal, nemlig folketallet pr. 1. januar 1969, danne grundlag for mandatfordelingen.

De konkrete resultater af den foreslåede stedlige mandatfordeling fremgår i øvrigt af lovforslagets almindelige bemærkninger samt af forslaget bilag 1, og jeg skal her blot nævne, at hovedstadsområdet som følge af befolkningsforskydningen må afgive i alt 4 mandater, hvoraf 3 tilfalder øernes og 1 Jyllands område.

Jeg skal herefter gøre nogle bemærkninger til lovforslagets § 2, der indeholder fortegnelse over de nye amtskredse og de nye opstillingskredse, og forslaget § 1, nr. 5, der foreslår gennemført en begrænset udvidelse af indenrigsministerens adgang til administrativt at foretage ændringer i valgkredsfortegnelsen.

Om baggrunden for forslaget om de nye opstillingskredse skal jeg bemærke, at landets fremtidige ny inddeling i kommuner vil i et så betydeligt omfang komme til at gå på tværs af den eksisterende inddeling i opstillingskredse, at omtrent halvdelen af kommunerne, således som de fremtræder efter 1. april 1970, vil være delt mellem 2 eller flere opstillingskredse. Det siger sig selv, at det vil være ganske uholdbart at bevare den nuværende opstillingskredsinddeling i forhold til den fremtidige kommunale inddeling; der må tilvejebringes overensstemmelse mellem den kommunale inddeling og valgkredsinddelingen. Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget,

er det tilsigtet at lade den enkelte kommunes samlede område henhøre under samme opstillingskreds, medmindre kommunen er så stor, at den må opdeles i flere opstillingskredse. I øvrigt er grundsynspunktet dette, at den mindre del af en kommune, som ligger på tværs af to eller flere opstillingskredse, henføres til den opstillingskreds, hvorunder den større del hører.

Forslaget medfører endvidere, at opstillingskredse med vælgertal på under 10.000 nedlægges. Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg finder det mere rationelt, om man nedlagde opstillingskredse med under 14.000-15.000 vælgere, men herom kunne der som nævnt ikke under de indledende forhandlinger mellem partierne inden forslaget fremsættelse opnås enighed. Der blev fremsat ønske om, at forhandlingsoplægget skulle være mindre vidtgående, og det er dette ønske, jeg ved fremsættelse af forslaget har ønsket at imødekomme, idet jeg lægger megen vægt på, at der opnås bred tilslutning til ændringer i folketingsvalgloven. Det er baggrunden for, at jeg har indskrænket mig til kun at foreslå sådanne ændringer, som må anses for absolut påkrævet af hensyn til den gennemførte kommunalreform. Skulle man imidlertid under det fortsatte udvalgsarbejde nå frem til mere vidtgående ændringer, vil jeg stille mig meget imødekommende hertil.

Om forslaget til ændring af valglovens § 17, stk. 3, 3. pkt., skal jeg blot bemærke, at det er i nøje overensstemmelse med det princip, som er blevet fulgt ved udarbejdelsen af forslaget til ny valgkredsfortegnelse. Efter den gældende bestemmelse kan indenrigsministeren i forbindelse med ændringer i landets kommunale inddeling gennemføre tilsvarende reguleringer af valgkredsfortegnelsen, dog med den begrænsning, at valgkredsgrænserne ikke må ændres. Det er denne begrænsning, som foreslås ophævet som stridende mod de synspunkter, hvorpå valgkredsfortegnelsen i forslaget er opbygget. Da det på den anden side er ønskeligt at give administrationen en forholdsvist snæver kompetence på dette område, er det i lovforslaget udtrykkelig udtalt, at der administrativt kun må foretages mindre væsentlige ændringer, og at disse skal fremtræde som en naturlig følge af ændringer i den kommunale inddeling.

[Indenrigsministeren.]

Til slut skal jeg bemærke, at der fra mange sider på ny er rejst ønske om, at syge vælgere tillægges adgang til at kunne deltage i stemmeafgivningen, og jeg har til udvalget om folketingsvalgloven fremsendt et notat herom, der bl. a. indeholder de tidligere overvejelser om dette spørgsmål.

Jeg har ligeledes efter derom fremsat ønske fremsendt et notat om ændring af folketingsvalglovens § 32, stk. 6, med udkast til ændring af den pågældende bestemmelse, således at der ved sideordnet opstilling åbnes mulighed for, at den, der er anmeldt som partiets nominerede kandidat i opstillingskredsen, opføres først på stemmesedlen og ikke som nu i alfabetisk rækkefølge.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til udenrigsministeren af Per Hækkerup, Haunstrup Clemmensen, Per Federspiel, Stinus og Gert Petersen:

Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give om den udenrigspolitiske situation?

Ordføreren for forespørgerne (Per Hækkerup): Da vi havde åbningsdebatten, havde vi ganske vist en kort udveksling af synspunkter vedrørende udenrigspolitikken, men det var dengang en fælles opfattelse, at det ville være mere hensigtsmæssigt, om vi tog en speciel debat om de udenrigspolitiske problemer og ligeledes en speciel debat om de markedspolitiske problemer. Den sidst nævnte debat har vi haft, og baggrunden for forespørgslen til udenrigsministeren i dag er at give mulighed for at få en diskussion om vor udenrigspolitik og den internationale situation, der danner baggrunden for den. Det er motiveringen for forespørg-

slen, og jeg skal hermed henstille til ministeren at give en sådan redegørelse.

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Denne henstilling skal jeg gerne imødekomme, for der er ingen tvivl om, at det er rigtigt, at folketinget fra tid til anden vurderer udviklingen på det udenrigspolitiske område, og jeg takker forespørgerne for denne lejlighed til at gøre status.

De udenrigspolitiske redegørelser her i tinget har ofte haft form af en omfattende gennemgang af mange forskellige udenrigspolitiske problemer. Jeg har imidlertid valgt at koncentrere mig om de problemer, som forekommer mig mest relevante både på grund af deres indflydelse på den almindelige udenrigspolitiske situation og deres aktualitet. Den foretagne afgrænsning er naturligvis ikke ensbetydende med, at de problemer, som jeg i første omgang lader ligge, er uden betydning, og jeg er fuldt ud rede til senere i debatten at gå ind på andre problemer, som måtte interessere tingets medlemmer.

Der er næppe nogen, som vil være uenig i, at den internationale situation i første række er bestemt ved forholdet mellem USA og Sovjetunionen i den forstand, at verdensfreden står og falder med forholdet mellem disse to magter. De enorme magtmidler og ressourcer, som disse lande råder over, bevirker, at en konflikt imellem dem vil få de alvorligste følger for hele menneskeheden. På den anden side vil en forståelse mellem dem åbne mulighed for en løsning på en række af de store problemer, som verden i dag lever med, og i det mindste væsentligt begrænse den latente fare for os alle, som en krigerisk konflikt imellem dem indebærer.

Selv om konfrontationen mellem USA og Sovjet fortsat er det fremtrædende træk i den storpolitiske situation, synes billedet imidlertid tillige præget af, at der findes en voksende erkendelse af, at de såkaldte supermagter nødvendigvis må samarbejde,